

telné obezřetnosti, za které se lze oněm důsledkům vyhnouti. To platí zejména o případě, ke kterému poukazuje soud první stolice a který je v dovolání na vysvětlenou pro nedorozumění odvolacího soudu blíže rozveden. Příklad ten by při důsledném výkladu v dovolání napadeném ovšem nebyl vyloučen. Přihlíží-li však někdo k tak nejkrajnějším možnostem, musí také pomýšlet na možnost obrany proti nim. Tu lze snadno najít v tom, že fideikomisární dědic — věřitel dědictví, v němž zahrnut jest i jeho požadavek proti zůstaviteli, nenastoupí, pokud svou pohledávku z pozůstalosti nevybral. Není případnou ani námitka dovolatelů, že splnutí nemůže nastati, protože pohledávka přísluší jen dědici, ale zůstavitelův závazek přechází na něho a na poddědice, takže se právo a povinnost nesetkávají v téže osobě. Dovolání vychází i tu z mylného a již nahoře vyvráceného názoru, že fideikomisární dědic není oprávněn pozůstalostní dluh zaplatiti, nýbrž musí jej zanechat poddědicům. Nemusí-li, není ani překážky, by dluh ten nezanikl splnutím s pohledávkou dědicovou, třebaže jsou tu také ještě jiné osoby, které by po případě vedle dědice také byly bývaly povinny, dluh zaplatiti. Tomu neodporuje nikterak rozhodnutí čís. 319 sbírky Glaser-Unger, dovolateli citované, ve kterém šlo o to, zda fideikomisární dědic je povinen, pozůstalostní dluh sám zaplatiti, a zda proto možno podati žalobu o zaplacení jen proti němu. Mylným je konečně názor dovolatelů, že dědic je oprávněn na poddědicích žádati zaplacení své pohledávky, i kdyby se mělo za to, že splnutím zanikla, protože jde o pozůstalostní dluh zaplacený ze jmění dědicova. Názor ten je stížen vnitřním rozporrem, neboť, zanikl-li pozůstalostní dluh splnutím, nelze věřiteli vůbec již jej na pozůstalosti vymáhati. Má-li se konečně — a to jak doličeno, právem — za to, že zažalovaná pohledávka zanikla splnutím, netřeba dále s dovolateli rozebíratí otázku, zda zanikla snad i zaplacením, čili nic. Lze proto tuto část dovolání žalobců úplně pominouti. Ježto vývody dovolání nejsou s to, by vyvrátily napadený právní názor odvolacího soudu, bylo dovolání zamítnouti.

Čís. 5757.

Právní povaha úpisu akcií. Úpis akcií může se týkati jen akcií akciové společnosti teprve zakládané nebo zvyšující svůj akciový kapitál. K úpisu vyžaduje se písemné prohlášení upisovatele, z pouhého ústního příslibení nevzniká ani zakládané akciové společnosti nárok ani druhému smluvníku závazek, a to ani tehdy, vykonával-li druhý smluvník proti společnosti akciová práva. Ovšem nemůže druhý smluvník, toliko ústně se zavázavší, žádati zpět, co byl podle svého ústního příslibení skutečně zaplatil.

Prozatímní list není akcií a nemůže ji nahraditi, má-li někdo nárok na akcie samy. Nešlo-li vůbec o upsání akcií, nemá prozatímní list právního významu čl. 222 obch. zák.

Žalobce poskytl Josefu P-ovi k založení akciové společnosti »P-ovy závody« větší peníz, za nějž se mu mělo dostatí akcií nového podniku v jmenovité hodnotě. I po založení akciové společnosti, jejíž správní rady předsedou byl Josef P., poskytl jí žalobce peníze, při čemž rovněž umluveno, že se mu za ně dostane akcií. Na jmění akciové společnosti »P-ovy závody« byl však vyhlášen úpadek, následkem čehož se staly akcie bezcennými. Žalobce přihlásil k úpadku pohledávku na vrácení peněz poskytnutých akciové společnosti a, když správce úpadkové podstaty pohledávku popřel, domáhal se žalobou ve lhůtě stanovené úpadkovým komisařem na úpadkové podstatě P-ových závodů určení, že přihlášené jím pohledávky jsou po právu. *Procesní soud prvního stolu* uznal podle žaloby, přiznav žalobcovým pohledávkám pořadí ve třetí třídě úpadkových věřitelů a uvedl po právní stránce v podstatě v důvoděch, že vyhlášením úpadku o jmění akciové společnosti přestal důvod, z něhož byla společnost oprávněna podržeti si vplaty žalobcovy, protože je může žalobce od úpadkyně podle §u 1435 obč. zák. požadovati zpět. *Odvolací soud* žalobu zamítl. *Důvody*: Dlužno tu rozlišovati dva druhy žalobcových pohledávek: a) pohledávky, jež vzešly dříve, než akciová společnost »P-ovy závody« byla schválena a protokolována (čl. 211 obch. zák.) a b) pohledávky, jež vznikly později. K písm. a). *Odvolateli* sluší dáti za pravdu v tom, že Josef P., třebaž byl snad hlavním činitelem při zakládání akciové společnosti a jaksi jejím tvůrcem, nemohl svým jednáním společnost do budoucna platně zavázati. Nemohl tak učiniti proto, poněvadž tomu vadil předpis čl. 211 čis. 2 obch. zák., jenž podobně jako § 8 zákona ze dne 9. dubna 1873, čis. 70 ř. zák. o výdělkových a hospodářských společenstvech a § 2 zák. ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák. o společnostech s r. o. stanoví, že osoby, jednající jménem akciové společnosti před jejím schválením a protokolováním, ručí za jednání své osobně a solidárně. Aby řečená akciová společnost byla činy Josefa P-a zavázána, k tomu bylo třeba, by jednání to dodatečně, když již byla ustavena, výslovně nebo mlčky schválila. K takovému schválení však, pokud jde o pohledávky 200.000 Kč a 226.900 Kč (bez úroků) skutečně také došlo. Dle zjištění procesního soudu bylo totiž obou právě jmenovaných částek, jež odpůrce před ustavením se akciové společnosti v roce 1921 Josefu P-ovi odevzdal, použito jednak pro podnik: Sklářny K., jednak pro sklárnu v N., což znamenalo zatížení obou těchto závodů dluhem ve výši částek, jichž bylo v jejich prospěch upotřebeno. Dle § 6 stanov akciové společnosti »P-ovy závody« byly oba tyto sklářské podniky vloženy do akciové společnosti jednak společností: »Sklárny K. a spol., společnost s ručením obmezeným«, jednak akciovou společností: A. M. a uvedená společnost převzala tyto apporty se všemi jich dluhy dle stavu z 1. září 1920. Vzhledem k tomu, že se akciová společnost »P-ovy závody« na základě stanov, v nichž se děje výslovně zmínka o převzetí dluhů, na apportech váznoucích, později skutečně utvořila, převzala tím mlčky i závazky, v něž uvedené dva podniky (sklářny K. a spol., a A. M.) vůči odpůrci vstoupily a nemůže proto odvolatel platnosti těchto závazků odporovati s odůvodněním, že se netýkají akciové společnosti

»P-ovy závody«. Pokud tedy došel soud procesní k poznání, že žalobci proti akciové společnosti »P-ovy závody« pohledávky 200.000 Kč a 226:900 Kč skutečně vzešly, dlužno s ním souhlasiti, poněvadž toto jeho stanovisko je v souhlasu jak se spisy, tak se zákonem. Právem poukazuje však odvolatel k tomu, že žalobci nárok na vrácení řečených peněz nepřísluší, poněvadž mu akciová společnost »P-ovy závody« odevzdala prozatímní list ze dne 14. února 1924, který zní na 2250 akcií této společnosti. Soud procesní, vycházející z právního názoru, že žalobcův nárok mohl býti uspokojen toliko odevzdáním akcií a že k odevzdání akcií těch před vyhlášením úpadku nedošlo a po vyhlášení úpadku že jsou akcie ty bezcenné, přiznává žalobci nárok na vrácení hodnoty, kterou na akcie ty složil předem, na základě ustanovení §u 1435 obč. zák. Při tom si však neuvědomil náležitě právní význam práva akcionářského, dále akcie a konečně prozatímního listu. Akcií rozumí zákon jak členské právo akcionářovo, tak i listinu, do níž je právo to vtěleno. Vydání akcií (papírů), jež jako představitelé zvtěleného práva mají význam samostatné věci, je sice povinným, to však neznamená, že by na př. stát si mohl z důvodů finančních (kolkových) nebo jiných vydání akcií vynutiti, nýbrž jen, že akcionáři mají právo žádati, by jim byly akcie vydány. Akcionářem se stane každý již upsáním akcií. Souhlasí-li všichni akcionáři, není závady, by od vydání akcií bylo vůbec upuštěno. Akciová společnost může trvati i bez akcií, akciová práva mohou býti vykonávána akcionáři i bez akcií a akciová společnost může se rozejíti ještě dříve, než vydala akcie. Pokud jde o prozatímný list a promesu, o nichž mluví čl. 222 čís. 1 obch. zák., rozumí tím zákon listiny, v nichž akciová společnost sama (ne snad jen její zakladatelé) potvrzuje akcionáři jeho členské právo a zajišťuje mu právo na odebírání akcií. Obě tyto listiny zaručují akcionáři členská práva; plné právo hlasovací, právo na dividendu a likvidační podíl. I tyto papíry jsou cennými papíry právě tak jako akcie. Žalobce sám tvrdí, že složil peníze jen proto, by se mu za ně dostalo akcií společnosti »P-ovy závody«. Není sporu o tom, že žalobce obdržel od těchto závodů prozatímný list ze dne 14. února 1922, v němž se praví, že akciová společnost — tehdy byla společnost ta již ustavena — vydá doručiteli 2250 akcií s kupony za rok 1921, jakmile budou vytisknuty. Doručením a přijetím tohoto zatímního listu stal se však žalobce akcionářem a, jak z presenční listiny, připojené k protokolu o valné hromadě ze dne 10. srpna 1922, vidno, vykonával na jeho základě i práva akcionářská. Stal-li se však žalobce za peníze, jež Josefu P-ovi před ustavením se společnosti »P-ovy závody« odevzdal, jejím akcionářem, má sice právo žádati, by mu slíbené akcie byly vydány, nemůže se však domáhati vůči společnosti lepšího postavení, než každý jiný akcionář a nelze mu přiznati nárok na vrácení peněz, jež na zakoupení akcií vynaložil. Kdo akcie, na něž má žalobce právo, dodá, jest úplně lhostejno, poněvadž žalobce má nárok jen na akcie vůbec a nikoli na akcie od určité osoby. K písm. b). Žalobce nemůže však žádati nazpět ani 300.000 Kč, jež složil na akcie v době, když již akciová společnost »P-ovy závody« vstoupila v život. Pokud jde o tuto pohledávku, je možno dvojí: buď odevzdal žalobce Josefu P-ovi částku tuto

za souhlasu správní rady (představenstva), nebo bez tohoto souhlasu. Stalo-li se odevzdání peněz za souhlasu správní rady, ručila sice společnost »P-ovy závody« za dluh ten dle čl. 227 čís. 1 obch. zák., odpůrce však nemůže žádati vrácení peněz, poněvadž mu byl vydán prozatímní list na 2250 akcií a tyto akcie, ať se čítají za kus 500 Kč — o tomto kursu mluví potvrzení ze dne 22. dubna 1921 — nebo za kus 450 Kč — o tom mluví potvrzení ze dne 11. května 1921 — nebo za kurs 400 Kč — o tomto kursu mluví svědek Josef P. — představují vždy číselně větší hodnotu, než kterou za ně žalobce dal. Stalo-li se však složení peněz bez souhlasu správní rady, jde o nárok dle § 1041 obč. zák., který však žalobce s úspěchem uplatňovati nemůže, poněvadž o tento právní důvod nárok v přihlášce úpadkové neopřel, žaloba o určení správnosti pohledávky úpadkové nemůže se však — a to ani se svolením druhé strany — opíratí o jiný důvod, než který byl uveden v přihlášce (§ 110 konk. ř.).

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dovolání vytýká odvolacímu rozsudku právem mylné právní posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Odvolacímu rozsudku je sice dáti za pravdu, pokud v souhlasu se soudem první stolice vyslovuje názor, že žalobci zažalované nároky vzešly proti akciové společnosti — stručně označované názvem »P-ovy závody«, jejíž úpadkovou podstatu žaluje, a nikoli proti Josefu P-ovi osobně, než odvolací rozsudek je na omylu, maje za to, že žalobce není oprávněn domáhati se na žalované společnosti (její úpadkové podstatě) vrácení částek jí svého času prostřednictvím Josefa P-a zaplacených. Odvolací soud dospěl k svému nesprávnému právnímu závěru vycházející z názoru, že žalobce spornými částkami platil akcie akciové společnosti »P-ovy závody«, které u ní upsal. Nepraví sice v rozsudku výslovně, že jde o úpis akcií, ale plyne to jasně z jeho vývodů o pojmech akcie, akcionáře a prozatímního listu. Jimi by se vůbec nemusil obíratí, kdyby byl názoru, že nejde o úpis akcií, nýbrž kdyby mínil, že jde o kup nebo jinaké nabytí akcií již vydaných. Právní povaha úpisu akcií jest ovšem jak ve vědě, tak i v soudnictví dosti pochybná a nevyjasněná. Ale všeobecně jest uznán správným názor, že se úpis akcií může týkatí jen akcií akciové společnosti teprve zakládané, která tedy teprve vzniká, není ještě ustavena, nebo která zvyšuje svůj akciový kapitál (viz Staub-Pisko, komentář 1908 čl. 208 § 29 a 32 a Nübell: Aktienübernahme und Aktienzeichnung, Archiv für Bürgerliches Recht, sv. 43, seš. 1, sv. 43, str. 128). Je-li tomu tak, je podle právní povahy věci již předem vyloučeno, považovati částky 30.000 Kč a 270.000 Kč žalobcem zaplacené 1. a 20. února 1922 za splátky na upsané akcie, neboť ujednání, že žalobce tyto částky »P-ovým závodům« dá a za ně dostane jejich akcie, stalo se podle nenapadeného zjištění nižších soudů teprve po ustavující valné hromadě, konané již 17. ledna 1922. Než názor, že — jak co do těchto částek, tak i co do předchozích splátek 200.000 Kč a 226.900 Kč ze dne 22. dubna 1921

a 11. května 1921 — šlo o úpis akcií, je vyvrácen také nespornou okolností, že žalobce písemného úpisu vůbec neučinil, ačkoli čl. 208 třetí odstavec obch. zák. jej podle správného výkladu (sv. Randa, Obchodní právo, něm. vyd. r. 1912 str. 54, Staub-Pisko, komentář 1908, čl. 208 § 27 a další) předpisuje. Z příslibení toliko ústně učiněného nevzniká ani zakládané akciové společnosti nárok ani druhému smluvníku závazek, a to ani tehdy, kdyby tento byl vůči společnosti vykonával akciová práva. Ovšem by druhý smluvník toliko ústně se zavazavší nemohl žádati zpět, co podle svého ústního příslibení skutečně byl zaplatil. Tomu by bránil předpis §u 1432 obch. zák. Než v projednávaném případě nelze ze skutkových okolností nižšími soudy zjištěných a v dovolání nenapadených usuzovati, že žalobce i jen ústně učinil prohlášení, jímž by byl projevil vůli, upsati akcie, totiž se zakládanou společností vstoupiti v právní poměr, který jinak vzniká z řádného úpisu akcií. Kdyby strany byly úmysl ten měly, bylo by bývalo na snadě a při tak značné částce upsaných akcií jen samozřejmou povinností obchodní obezřetnosti (čl. 278 a 279 obch. zák.), by jej také uskutečnily ve formě zákonem předepsané, totiž by žalobce akcie podle čl. 208 obch. zák. také skutečně upsal. Pravý úmysl stran, že jim totiž nešlo o úpis akcií, lze dále vyvoditi i z okolností nižšími soudy zjištěné, že se žalobci, když zaplatil 226.900 Kč dinárovým šekem, dostalo od Josefa P-a ujištění, že mu za to budou jeho (totiž P-ovy) akcie vydány. Ostatně hájila žalovaná strana v prvé stolici sama důsledně stanovisko, že žalobce sporné částky dal jako kupní cenu za akcie, které mu měl dodati Josef P., není tudíž ani sama toho názoru, že žalobce akcie u ní upsal. To se také nedá usuzovati ani ze zjištěné okolnosti, že žalobce chtěl za vyplacené částky »se státi akcionářem«, že vykonával práva akcionáře a dokonce byl zvolen do správní rady, neboť akcionářem je podle §u 8 stanov každý držitel akcií, aniž by se rozlišovalo, zda jich nabytí úpisem či jinakým právním jednáním a práva akcionáře, jakož i člena správní rady mohl na základě výkazu ze dne 14. února 1922 — domnělého to prozatímního listu vykonávati bez rozdílu, šlo-li o koupené či o upsané akcie. Podle toho, co dosud bylo doličeno, nutno proto (§ 863 obch. zák.) usouditi, že žalobce akcií P-ových závodů neupsal. O jaký jiný právní poměr mezi účastněnými stranami ve skutečnosti šlo, zda o koupi, o záměnu či snad jinou bezejmennou smlouvu, netřeba dále řešiti. Jisto je, podle zjištění nižších soudů, že žalobce »P-ovým závodům« zaplatil zažalované částky a že za ně měl dostati jejich akcie. Zjištěno dále, že na »P-ovy závody« byl vyhlášen úpadek, takže se jejich vzájemné plnění, na které žalobce má nárok, stalo bezcenným a závody nejsou již s to, by svému závazku dostály. Je tudíž žalobce podle §u 1435 obch. zák. oprávněn žádati zpět, co z příčiny té splatil. Mylným je názor odvolacího soudu, že tomu tak není, ježto prý žalobci byl vydán prozatímní list na 2250 akcií, představujících vždy podle kursů, ke kterým by mohlo býti přihlíženo, číselně větší hodnotu, než kterou žalobce za ně dal. S názorem tím bylo by do jisté míry souhlasiti, kdyby šlo o upsání akcií, neboť prozatímní list podle čl. 222 obch. zák. je stvrzenkou akciové společnosti o členství upisatele, jemu odevzdanou před

vydáním upsaných akcií samých, která mu plně zaručuje všechna práva z členství. Ale ani za těchto okolností není prozatímní list akcií a nemůže ji nahraditi, má-li někdo nárok na akcie samy. Avšak v projednávaném případě nešlo, jak již doličeno, o upsání akcií. Prozatímní list nemá tu proto právního významu v čl. 222 obch. zák. předpokládaného. Nemůže proto býti, jak se odvolací soud mylně domnívá, pokládán za plnění nároku na dodání akcií. Zamítl proto odvolací soud žalobu neprávem a slušelo obnoviti v podstatě správné rozhodnutí soudu první stolice.

Čís. 5758.

Byla-li vymáhajícímu věřiteli povolena exekuce zabavením dlužníkovy nároku proti trestnímu soudu na vydání trestního deposita a napotom pravoplatným rozsudkem trestního soudu bylo přikázáno vydání deposita osobě třetí, jest k žalobě této osoby exekuci na deposit zrušiti.

(Rozh. ze dne 16. února 1926, Rv I 1915/25.)

Ve sporu šlo o zrušení exekuce E 705/24 povolené usnesením okresního soudu v Ch. ze dne 9. října 1924 Dru S-ovi jako vymáhajícímu věřiteli proti Václavu T-ovi, nájemci statku v Ch. k vydobytí pohledávky 4000 Kč s přísl. zabavením nároku, který povinné straně příslušel proti krajskému soudu v Ch. jako soudu trestnímu z důvodu odnětí a uložení 4885 Kč 40 h, uložených na vkladní lístek Ch-ské spořitelny čís. 18.147 znějící na jméno Václav T. trestní podstata a částku 4885 Kč 40 h ke dni 5. června 1924. Tímtož usnesením povolena byla k návrhu též exekuce zabavením a uschováním onoho vkladního lístku u krajského soudu jakožto trestního za příčinou trestního vyšetřování proti Václavu T-ovi v uschování se nalézajícího, avšak krajský soud v Ch. dle úřední zprávy výkonného orgánu z 11. října 1924 nesvolil k zabavení tohoto vkladního lístku. Usnesení exekuci povolující doručeno bylo krajskému soudu v Ch. i dlužníku dne 11. října 1924. Usnesením okresního soudu v Ch. ze dne 17. prosince 1924 bylo povoleno Dru S-ovi proti Václavu T-ovi přikázání k vybrání nároku, jehož zabavení bylo povoleno usnesením ze dne 9. října 1924. Rozsudkem krajského jako porotního soudu v Ch. ze dne 18. října 1924 byli František T. a Václav T. uznáni vinnými zločinem zhářství (spoluviny na něm), tento též spoluviny na podvodu a uloženo jim, by rukou společnou a nerozdílnou »S. vzájemně pojišťovací bance v Praze« zaplatili vyplacenou pojišťovací premií 86.000 Kč, na které přikázána »S« hotovost 4885 Kč 40 h zabavená při zatčení Václava T-a, uložená na vkladní list Ch-ské spořitelny č. 18.147 znějící na jméno »Václav T. trestní podstata« a v soudním uschování uložený. Žalobu banky S., již domáhala se zrušení exekuce Drem S. vedené, poněvadž jest bezvýsledná a nepřipustná z toho důvodu, že nárok na vydání peněz náleží jediné žalující straně, procesní soud první stolice zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby. Důvody: Stojí tu proti sobě jed-